

DE QUÆSTIONIBUS
CANONUM PŒNITENTIALIUM
LIBRI TRES.

(Vide inter Opera Halitgarii Patrologiæ tomæ CV, col. 677-694; hic Rabani tantum præfationem damus quam
libris Canonum pœnitentialium præmisit.

RABANI PRÆFATIO.

Oportet hominem primum per humilitatem confessionis prodere debita sua coram Deo et sacerdote, et sic pœnitentiæ modum ab eo indictum diligenter exsequi, nec reverti ad priora vitia, sed semper studere per justitiæ callem pervenire ad virtutum arcem: humilitatis quippe testimonia sunt iniquitatem suam quemque cognoscere, et cognitam voce confessionis aperire, quoniam usitatum humani generis vitium est et labendo peccatum committere, et commissum non confitendo prodere, sed negando defendere, atque convictum defendendo multiplicare. Ex illo quippe lapsu primi hominis hæc augmenta nequitiae ducimus, ex quo ipsam radicem traximus culpæ. Denique ad hoc primus homo requisitus fuerat, qui transgrediendo peccatum commiserat, confitendo illud deleret, et interrogatus ubi esset (*Gen. iii*), perpetratam culpam respiceret et confitendo cognosceret quam longe a conditoris sui facie abesset. Indicia veræ confessionis sunt ut cum unusquisque se peccatorem dicit, id de se dicenti etiam alteri non contradicat. Curandum ergo summopere est ut mala quæ fecimus et sponte fateamur, et hæc aliis arguentibus non negemus. Superbiæ namque vitium est ut quod fateri quisque sua sponte dignatur, hoc sibi dici ab aliis dedignetur. Pignus debitoris est confessio peccatoris. A debitore enim pignus accipitur, cum a peccatore jam peccati confessio tenetur, et quoniam filii Dei quandiu mortaliter vivunt, cum morte confligunt, sicut spiritu Dei excitantur, ut tanquam filii Dei proficiant ad Deum: ita etiam aggravante corpore corruptibili tanquam filii hominum in quibusdam humanis moribus deficiunt, et relabuntur ad seipsos, ideoque peccant; interest tamen quantum, neque enim omne peccatum crimen est, sed omne crimen est peccatum: sanctorum itaque hominum vitam qua in hac morte vivitur, sine crimine inveniri posse, sine peccato autem nunquam, ut ait apostolus Joannes: « Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, et veritas in nobis non est (*I Joan. 1*), » unum tamen pro altero consuevit ponere Scriptura. In actione autem pœnitentiæ, ubi tale commissum est crimen ut is a Christi corpore qui commisit separetur, non tam consideranda est mensura temporis quam doloris, « Contritum et humiliatum Deus non spernit (*Psal. 1*). » Sane quia plerumque dolor alterius cordis oc-

A cultus est alteri, recte constituuntur tempora pœnitentiæ ab his qui præsumunt Ecclesiis, ut satisfiat etiam Ecclesiæ in qua remittuntur peccata. Ergo cum tanta est plaga peccati, ut medicamenta corporis et sanguinis Domini sint differenda, auctoritate antistitis debet se quisque ab altario remove ad agendam pœnitentiam, et eadem auctoritate reconciliari: « Hoc est enim corpus et sanguinem Domini indigne accipere (*I Cor. xi*), » si eo tempore accipiat quo pœnitentiam debet agere; nam ipsa pœnitentia, quando digna est causa ut secundum morem Ecclesiæ agatur, plerumque infirmitate non agitur, quia pudor et timor est displicendi: dumque plus delectat hominem existimatio quam justitia qua se quisque humiliat pœnitendo, meminerit ille, quicumque est, quod « Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (*I Petr. v, Jac. iv*). » Quid enim est perversius, quidve infelicius, quam de ipso vulnere quod latere non potest non erubescere? Nemo enim arbitretur propterea se consilium salubre hujus pœnitentiæ debere contemnere, quia advertit forte novitque ad altaris sacramenta accedere quorum non ignorat talia crimina apud se retinere. Corriguntur enim multi ut Petrus, multi tolerantur ut Judas, multi nesciuntur donec veniat Dominus et illuminet abscondita tenebrarum et manifestet cogitationes cordium. Nos vero quemquam a communione prohibere non possumus, quamvis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis, nisi aut sponte confessus, aut in aliquo sive sæculari sive ecclesiastico judicio accusatus atque convictus. Oportet igitur ad pœnitentiam accedere cum omni fiducia, et ex fide indubitanter credere pœnitentia aboleri posse peccata, etiamsi in ultimo vitæ spiritu commissæ pœniteat: et publica lamentatione peccata prodantur, quia propositum Dei quo decrevit salvare quod perierat, stat immobile; et ideo quia voluntas ejus non mutatur, sive emendatione vitæ si tempus conceditur, sive supplicii confessione si continuo vita exceditur, venia peccatorum fideliter præsumatur ab illo qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur a perditione pœnitendo, et salvatus miseratione Dei vivat. Certissimæ sunt et fidelissimæ claves Ecclesiæ, quibus « quodcumque in terra solvitur, etiam in cælo solutum promittitur (*Joan. xx*). » Hæc dicta sunt de duplici satisfactione qua quisque humiliat se

non solum coram Deo, sed etiam coram Ecclesia, quæ habet clavem regni cœlorum, in qua fit remissio peccatorum. Secreta quoque satisfactione solvi mortalia crimina non negamus, mutato prius sæculari habitu et indefesso religionis studio, per vitæ correctionem et jugi imo perpetuo luctu miserante Deo, ita duntaxat ut contraria pro his quæ pœnitet agat. Quotidiana vero levique peccata sine quibus hæc vita non ducitur, Dominica oratione purgantur, quorum est dicere : « Pater noster, qui es in cœlis (Matth. vi), etc., ubi dicitur : « Dimitte nobis debita nostra, » quia ipsa eleemosyna est, per veniam homini pœnitenti ignoscere. Unde Dominus ait : « Date eleemosynam, et omnia munda sunt vobis. » Multa itaque genera sunt eleemosynarum, quæ cum facimus, adjuvamus ut dimittantur nostra peccata : sed ea nihil est majus qua ex corde dimittimus quod in nos quisque peccavit. Sunt autem quædam peccata quæ putantur levissima, nisi in Scripturis demonstrarentur opinione graviora. Quis enim dicentem fratri suo, Fatue, reum gehennæ putaret, nisi Veritas diceret? Aut quis æstimaret tam magnum esse peccatum dies observare, menses et annos et tempora, sicut observant qui certis diebus, sive mensibus sive annis volunt vel nolunt aliquid inchoare, nisi Apostolus diceret : Timeo vos, ne sine causa laboraverim in vobis? Quam multa sunt alia peccata sive in loquendo de rebus et negotiis alienis, quæ ad te non pertinent; sive in vano cachinno, sive in ipsis escis quæ ad necessitatem hujus vitæ parantur, in quibus est avidior appetitus; sive in

A vendendis et emendis rebus charitatis et utilitatis vota perversa? Sunt et alia hujuscemodi peccata quæ sunt verborum offensionibus et cogitationum, Jacobo dicente apostolo : « In multis enim offendimus omnes. » Oportet quotidie crebroque exoremus Dominum, atque dicamus : « Dimitte nobis debita nostra, » ne in eo quod sequitur mentiamur, « sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. » Pro quibus etiam sacrificia eleemosynarum et jejuniorum pro suis viribus offerri non cessent. Pro illis ergo peccatis quæ legis decalogus continet, et de quibus Apostolus ait : « Quoniam neque avari, neque rapaces, neque adulteri, neque masculorum concubitores, » et cætera. « Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt (I Cor. xi), » illa actio pœnitentiæ subeunda est in qua majorem in se quisque severitatem debeat exercere, ut a seipso iudicatus non iudicetur a Domino. Mensuram autem temporis in agenda pœnitentia idcirco non satis attente præfigunt canones pro unoquoque crimine, sed magis in arbitrio antistitis relinquendum statuerunt : quia apud Deum non tam valet mensura temporis quam doloris, nec abstinentia tantum ciborum, sed mortificatio potius vitiorum : propter quod tempore pœnitentiæ, fide et conversatione pœnitendum abbreviando præcipiuntur et negligentia protelanda. Exstant tamen pro quibusdam culpis modi pœnitentiæ in canonibus impositi, juxta quos cæteræ prependendæ sunt culpæ, cum sit facile per eosdem modos vindictam et censuram canonum æstimare.

BEATI RABANI MAURI

FULDENSIS ABBATIS ET MOGUNTINI ARCHIEPISCOPI

DE VITIIS ET VIRTUTIBUS

ET

PECCATORUM SATISFACTIONE.

PRÆFATIO.

Cogitans ergo mecum quomodo Christiano populo aliquod solatium præberem, quo melius contra antiquum hostem configere posset, et gratia Christi donante ad victoriam veram perveniret, excerpti de sanctorum et catholicorum Patrum scriptis aliqua testimonia unie qui vellent opuscula nostra legere, et coram quibus labor noster despectus non est, ali-quod adiutorium acciperent ad regendum semetipsos et alios ad meliorem vitam corrigendos. Primum de octo principalibus vitiis et remediis contra ea opponendis. Deinde virtutibus sacris et laude earum

D scribere decernimus, et sic ad veram confessionis humilitatem, et ad pœnitentiæ remedium styllum vertere cogitamus. Quamvis enim originalia in baptismatis munere gratia Mediatoris cuncta aboleri veraciter credantur peccata, quia sufficit illa sola spiritalis generatio : attamen cum ventum fuerit ad ætatem quæ præceptum jam capit et subdi potest legis imperio, suscipiendum est bellum contra vitia, et gerendum acriter, ne iterum reducat ad damnabilia peccata. Paucissimi autem sunt tantæ felicitatis, ut ab ipsa ineunte adolescentia nulla damnabilia peccata

• Ergo vox peculiari auctori in librorum auspiciis.